

12-й рік боротьби за життя в колі загроз і смертей

Летять роки дуже швидко посеред змін, що відбуваються в реальності російсько-української війни, де паразитам-агресорам у масі своїй протистоять наші творці-оборонці, які з року в рік намагаються все ефективніше нищити звіроподібного ворога, аби після перемоги знову мирно працювати на своїй, звільненій від тієї звіроти, землі. Про це — на 3-6 сторінках квітневого випуску нашої газети.

Зокрема, чи знаєте ви, шановні читачі, як ми, українці, виглядаємо нині в дзеркалі соціології? На це запитання, відповідає матеріал «Українці-2025» журналіста Петра Шуклінова. У ньому, посеред іншого, мовиться про таке:

«...85% з розумінням / прийняттям ставляться до українців, які поки що в окупації. Я теж.

90% хочуть бачити Україну в складі Європейського Союзу.

84% хочуть бачити Україну в складі НАТО.

92% - ну звісно - довіряють Силам оборони України.

81% довіряють волонтерам.

Лише 12% довіряють судам, лише 9% довіряють прокурорам. Тут теж без коментарів. Суди і прокуратура - біда України. Потребують повного перезапуску.

57% українців оптимістично дивляться на майбутнє України, 28% - песимісти. Розумію і тих, і інших. Працюємо...»

Звичайно ж, кожного нашого читача, зацікавить відповідь на запитання «Куди котиться світ?». І вони справді справляють враження. Ось хоча б, наприклад, цей момент автора названого вище матеріалу (громадського активіста, викладача, підприємця Валерія Пекаря):

«...ключові тренди, що визначають нині американську політику:

1. Втрата довіри та зростання ненависті до інституцій та істеблшменту, які видаються зарозумілими, корумпованими, відірваними від людей та працюють проти інтересів населення.

2. Зростання протестів проти культурних змін, викликаних постмодерністським порядком денним, з його пріоритетами політкоректності, інклюзивності, прав меншин, «політики ідентичності», зміни клімату тощо. Це викликає відчуття, що традиційні соціальні структури підринаються.

3. Відчуття загрози через тиск технологічних змін, втрату орієнтиру «американської мрії» та соціальне розчарування.

4. Антиглобалізм і прагнення повернути робочі місця в США в умовах зростання конкуренції з боку країн, що розвиваються, й високої залежності від міжнародних постачальників і ринків.

5. Ізоляціонізм і небажання виступати глобальним захисником цінностей та основою міжнародного порядку, витратити на це гроші, які могли би бути витрачені всередині країни.

6. Ненависть до Європи (і Канади з Австралією), які майже за всіма показниками зуміли досягти вищого рівня життя, що породжує відчуття, що всі інші живуть за рахунок США через незбалансовану торгівлю та менші витрати на оборону.

7. Зростання впливу великих корпорацій на політику через фінансування кампаній, лобювання та вплив на розробку політики.

8. Зміна ставлення до науки та доказових методів, що відображає ширші культурні ідеологічні зрушення та боротьбу між науковим консенсусом та альтернативними поглядами у постмодерному світі постправди, які активно пропагуються в медіа...»

У колі загроз і смертей за час швидкоплинних змін твориться щось нами, живими, досі небачене в таких концентраціях. Тож, мабуть, не просто так всесвітньо відомий український журналіст Дмитро ТУЗОВ свій допис у профілі на ФБ поставив під заголовком: «Ласкаво просимо до пекла». Однак завершив він його все ж обнадійливо:

«...Але історія має свою логіку. І кинутий у пекло світ буде відновлюватись і вибудовувати нові засоби захисту. В тому числі — від неадекватних лідерів і диктаторів., для яких люди — це просто біомаса, яку вони приносять в жертву і дар своїм богам й божевільним ідеям про велич своїх імперій, бажанням домінування й повеління іншими народами, експансії і розтягненню до безмежжя кордонів своїх володінь. Зрештою, в жертву власній тотальній жадібності й жаги мільярдів і трильйонів доларів, яких цим істотам постійно не вистачає. Скільки б цих трильйонів в усіх валютах й активах світу у них не було. Для таких «лідерів», які зараз ділять планету, не існує стопорів і гальм. Вони старі і хворі. Ментально — дуже хворі. Практично — маніяки. Світ має справу з психологічними збоченнями...»

Кривий Ріг. 250-та весна. Посівна страхом у душі людей

Ця клята війна — не стихія, а викликана бажаннями і організована діями агресорів-москвитів реальність постійного руйнування та нищення живого. І тим тупоголовим дуже хочеться в першу чергу знищити нас, українців. Вони хочуть нас гнобити, мучити, калічити, знущатися над нами і вбивати. В тому числі — і в Кривому Розі. А все інше їм взагалі не цікавить. Навіть прихід весни після холоднечі під убивчим небом.

А для Кривого Рогу, між іншим, цьогорічна весна є ювілейною: 250-ю із часу заснування міста. Та й вона вже була позначена насамперед смертями (і в березні, і в квітні) через цю війну. Причому — не тільки серед дорослих і — не тільки серед тих, що воюють на фронті, обороняючи державу. Бо, наприклад, сонячним вечором 4-го квітня майже половина із двадцяти вбитих — це діти. Прямо посеред рідного двору, на дитячому майданчику... І для того, щоб вбити якомога більше людей, ворог підірвав запущену балістичну ракету на висоті, над майданчиком, та ще й із касетним боезапасом. Тому 7, 8, та 9 квітня були оголошені днями жалоби.

І якщо до 2014-го року прихід весни у мене асоціювався насамперед із навколишнім потеплінням і з підготовкою землі до посіву насіння, то вже тоді — із тривогою про найближче майбутнє. А весна 2022-го — із тим, коли українці сотнями тисяч і мільйонами виїздили за кордон. Особливо ж запам'ятався мені той трагедійний ранок 24 лютого незадовго перед приходом весни, коли я в очах десятків людей, які стояли незвично мовчазними в чергах біля кас супермаркета, прочитав розпач, а тому намагався їх заспокоювати...

Трохи пізніше, коли проминуло ще три роки після тих тривожно мовчазних черг, я нарешті зрозумів, що весна тепер — це

посівна страху під убивчим небом у душі українців. Ворог все більше й більше біситься й лютує від того, що Україна стоїть на смерть, але не вмирає завдяки діям наших героїв-оборонців. А тому все з більшою люттю він продовжує сіяти страх.

Тепер я повністю впевнився в тому, що найголовнішим для пихатих зверхників, для пихатих правителів є намагання вищитись над іншими саме намаганням посіяти страх у їхній душі. Але ж це одночасно свідчить як про дикунство та нецивілізованість таких правителів, так і про їхню духовну нерозвиненість і тупизну. І, більше того, це має стати уроком для всіх нас, коли ця клята війна нарешті закінчиться. Запитаєте, в чому ж полягає цей урок? Та в тому, що людей, які помічені були раніше намаганням вищитись над іншими, більше ніколи-ніколи не висувати на різні керівні пости. Для чого це? А для того, щоб не було серед нас навіть подібних до москвитів, де пихаті правителі вивисуються над покірною їм масою рабів (хоча й серед останніх трапляється чимало особин із хижацькими рисами тих правителів).

Та найголовніше (як висновок із цього всього) — це вирощувати надію у своїх душах у те, що повернуться ще часи, коли весна буде асоціюватися не з посівною страхом, а знову — з підготовкою насіння до посіву, яке потім буде рости і тягнутися до сонця під мирним небом.

Сергій ЗІНЧЕНКО

На світліні: місце російської атаки по Кривому Розі. Фото: Суспільне Дніпро (Знаходиться за посиланням:

<https://hromadske.radio/news/2025/04/06/oon-udar-rf-pokryvomu-rohu-stav-naybilshym-za-kilkistiu-zahyblykh-ditey-vid-odniiei-ataky-z-liutoho-2022-roku>)

«Для мене велика честь бути вкотре у стінах британського аналітичного центру, який спеціалізується на проблемах міжнародної безпеки та військової справи. Отже, говоритимемо саме про них. Сьогодні це надважливо.

По-перше, мабуть, кожний із присутніх у цій залі зрозумів, що ми живемо в часи глобальних змін. Причина тому – не я, який коментував це в минулому році в стінах Chatham House, а ціла низка факторів, що спливають у 21 столітті. А особливо – війна в Україні, яка стала не лише найкривавішим актом насилля в Європі, а й рушієм багатьох сил, які привели до зміни світового по-

зовсім згодом, в 2024 році, бурхливий розвиток науково-технічного прогресу призвів до ситуації, коли дронами вражалися цілі не тільки перед переднім краєм, а й в оперативній глибині. Це унеможливило знаходження будь-якої техніки, вогневих засобів, резервів – навіть поза переднім краєм. Високоточні удари по шляхах логістики стали сьогодні абсолютно буденним явищем. Більше того, такі удари вже є частиною тактики видавлення з позицій. Таким чином, унаслідок абсолютної прозорості перед переднім краєм утворилася 10-15 кілометрова зона суцільної смерті. Вже не дивно, коли дрон полює не за групо-

можливим.

3. Високоточна зброя, що використовувала GPRS-позионування, через розвиток РЕБ втратила свою ефективність.

4. Протиповітряна оборона зазнає чи не найбільших трансформацій. Поява великої кількості малих і дешевих дронів зробила економічно недоцільним використання наддорогих ракет до систем ППО.

5. Повітряний простір над полем бою став недоступним для пілотованої авіації і перетворив її на допоміжний засіб протиповітряної оборони. Авіація потребує модернізації і можливості вести розвідку, на-

технологій зв'язку. Наприклад, когнітивного радіо. Такі розробки вже є. Важливий також пошук нових способів навігації та донедення. Розробка нових методів передачі даних, що виходить за межі радіочастотного спектру.

3. **Розвиток дешевих високоточних безпілотних систем великої дальності.** Це необхідно для збільшення спроможності систематичного руйнування інфраструктури противника, виснаження його систем ППО та нанесення комбінованих атак по важливих об'єктах.

4. **Розвиток і виробництво дронів (роботів) як складової основних бойових спромож-**

ватиметься до технологічних умов поля бою швидше, ніж противник. Та сторона, що першою системно і якісно здійснить перехід на інший воєнно-технологічний рівень, отримає безумовну стратегічну перевагу і нав'яже свою волю іншій стороні. Поки у противника є ресурси, сили і засоби завдати ударів по нашій території, робити спроби наступальних дій, він це робитиме. Це і є війна на виснаження. Цьому сприяє і геополітична ситуація сьогодні. Адже ніхто не може ворогу сьогодні у цьому завадити. Покласти цьому край може лише повне руйнування самої спроможності вести війну, тобто військово-

Нова природа війни змінила сутність основ глобальної безпеки: український досвід і майбутній світовий порядок

(Виступ Надзвичайного і Повноважного посла України у Великій Британії і Північній Ірландії, Головнокомандувача ЗСУ (2021–2024) Валерія Залужного на Форумі оборонних технологій Україна – Велика Британія, організованому RUSI).

рядку. Ця зміна вже відбулась. І це не залежить від того, хочуть бачити це сучасні політики, чи ні.

По-друге, у світі, який вже змінився та продовжує змінюватися, поза бажаннями тих же політиків, змінилася і світова система безпеки. Вона трансформувалася не лише тому, що змінюється геополітичний простір, а й тому, що через війну в Україні змінилась і сама сила, на якій трималася ця система безпеки.

Хочете ви вірити цьому чи ні, є у вас контракти на танки і гелікоптери на наступні 10 років чи ви лише плануєте їх підписати, природа воєнної сили вже змінилась. Дуже шкода, що це добре розуміють в Україні, Росії, Китаї, але зовсім не розуміють в інших місцях. У яких саме, я сьогодні казати не буду. Це вже не має значення. Отже, ми будемо вести мову саме про сучасні військові технології. Кому вони будуть потрібні, крім України, очевидно, будуть вирішувати політики. Я лише окреслю, що вони собою являють, і як вони працюють.

Хоча, хотів би також зауважити, що найбільш актуальними вони є зараз для розбудови оборонних спроможностей саме Європи. Перш за все, через розпочате переформатування євроатлантичного безпекового простору. Отже, про технології.

Російсько-українська війна повністю змінила характер війни. Одного ранку влітку 2023 року, коли українські війська, користуючись доступними доктринами і наявним озброєнням, долали метр за метром ворожі оборонні лінії, в небі з'явилися дрони в масштабі, який зумовив трансформацію усєї архітектури бою. Розвідувальні, ударні дрони, дрони, що обслуговували вогонь артилерії, об'єднані системою ситуаційної обізнаності, зробили поле бою абсолютною прозорим. Усе це дало необмежені можливості для нанесення високоточних ударів на тактичному рівні.

Поступово, як і Перша світова, ця війна зайшла в ступор. Вже

вою цілком чи бронеоб'єктом, а навіть за окремим солдатом. До речі, ця зона постійно розширюється, як і росте вірогідність бути там знищеним.

Чому це стало можливим? Вкотре повторюся, причинами цього є:

По-перше, шалений розвиток засобів РЕБ. Саме завдяки розвитку РЕБ вдалося нівелювати спроможність супутникових технологій, радіо- і GPRS-керованих боеприпасів наносити високоточні удари на оперативному рівні. Ефективність дорогих ракет і високоточних снарядів впала до нуля.

По-друге – на полі бою з'явилася велика кількість засобів візуальної розвідки та ударних дронів тактичного і оперативного рівня.

Як наслідок, тактика застосування та оперативне мистецтво зазнали суттєвих змін.

На оперативному рівні війна взагалі зайшла в глухий кут. Глибокі маневри чи удари на оперативну глибину стали неможливі. Значною мірою через те, що протиборство між безпілотними системами з одного боку та засобами РЕБ і ППО з іншого продовжується. А отже класичні наступальні операції та наступальні дії не просто втратили ефективність, а стали майже саможубними. З часом, навіть наступальні дії малих високомобільних та технологічно оснащених тактичних груп, щільно скоординованих з системами ситуаційної обізнаності, підтримки, РЕБ та ППО, стали неефективними.

Таким чином, можна з впевненістю сказати, що:

1. Завдяки безпілотним системам та цифровим технологіям традиційні і відомі вам види озброєнь, які десятиліттями визначали характер війни, залишилися в історії. Їх вже немає.

2. Броньована техніка, яка з 1915 року була основою наступальних операцій, стала беззахисною перед дешевими дронами, а отже, її використання і в інших видах бою сьогодні є не-

носить ураження із зовсім інших відстаней.

6. Морський простір поступово був зайнятий морськими дронами. Тепер могутні кораблі ховаються в захищених портах.

Це не просто технології. Усе це потребує повного переосмислення форм і способів застосування. Як наслідок – переоблення воєнної доктрини. У свою чергу, це призведе до перегляду принципів організації Збройних сил і, зрештою, оборонного планування. Скільки для цього потрібно часу вам, шановні присутні, я не знаю. Гадаю, що для наших ворогів цей процес займе не більше трьох років, а з урахуванням масштабування – п'яти. Очевидно, що Перемога на полі бою тепер повністю залежить від можливостей випереджати противника в технологічному розвитку. Дуже важливо, щоб зміни відбувалися саме в ланцюгу «наука (розробка) – виробництво – застосування». Саме від ефективного взаємозв'язку між ними буде залежати інноваційний розвиток.

Виробники мають бути гнучкими та адаптивними, готовими у будь-який момент внести зміни в свої апаратні рішення. Якщо ці апаратні рішення унормовані державною бюрократією або корупційними інтересами – ланцюжок обірветься і противник буде попереду. Тому треба бути готовими допрацювати виробу до умов застосування на полі бою. Безумовно, необхідно звернути увагу на:

1. **Розвиток технологій штучного інтелекту та машинного навчання.** Очевидно, що швидкість впровадження технологій ШІ на полі бою, особливо у керуванні складними процесами у сфері розвідки, планування, управління, вогневого ураження, а також автономних бойових систем (без управління людини), надаватиме якісну і кількісну перевагу.

2. **Рішення у сфері РЕБ.** Вони є чи не найголовнішими. Адже, необхідно по суті вирішити дві надважливі задачі: створити цифрове поле для застосування і захистити його від впливу противника. А це, звісно, пошук нових

ностей. Російсько-українська війна надала країнам важливий урок: війна, що передбачає обмін людських життів на тактичні успіхи, більше не є доступною. У сучасному бою людина є наддорогим ресурсом. Ресурсом, який відновити неможливо. Саме технології дозволяють зберігати бойову ефективність при радикальному зниженні втрат. Отже, ми маємо розвивати: ударні дрони, які довели свою виняткову ефективність, особливо в умовах дефіциту артилерійських боеприпасів; розвідувальні; зенітні; наземні безпілотні системи; універсальні бойові платформи; морські безпілотні системи.

5. **Цивільні технології або технології подвійного призначення досягли такого рівня складності, що сьогодні вони складають основу бойових спроможностей.** Серед них: використання комерційних супутникових систем в інтересах розвідки; використання 3-D друку для швидкого виготовлення запасних частин та компонентів військової техніки в «кустарних» умовах; використання соціальних мереж для збору розвідувальних даних; створення імпровізованих систем РЕБ з комерційно доступних компонентів для глушіння зв'язку та управління дронами противника; використання цивільних месенджерів із наскрізним шифруванням для обміну даними; використання хмарних рішень.

До речі, саме це вже зараз дає можливість невеликим гравцям із обмеженими ресурсами: окремим країнами, відомствам і навіть підрозділам досягати вражаючих результатів за допомогою відносно недорогих асиметричних рішень.

Як висновок, революція воєнних технологій на основі безпілотних систем і штучного інтелекту повністю змінила природу війни і продовжує розвиватися. А отже, швидкість впровадження інновацій напряму збільшує спроможності держави досягти перемоги у війні. Імовірно, у майбутній високотехнологічній війні перемагає той, хто адапту-

економічного потенціалу. Руйнування останнього, звісно, ставить під сумнів навіть знаходження окупаційних військ на окупованій території.

У будь-якому випадку, архітектура стратегії виживання і Перемоги на сьогоднішньому етапі можлива лише на побудові нової військово-технологічної системи. Усе це необхідно зробити у поточному технологічному циклі, який може тривати не більше 3-5 років. На міжнародній арені вихід із ситуації, про яку ми сьогодні говоримо, полягає не лише в адаптації до нових викликів, а у формуванні нової глобальної безпекової реальності, до якої Україна вже долучилася як рівноправний і активний учасник. Україна більше не є лише об'єктом підтримки – ми стали джерелом досвіду, технологій і рішень, які мають стратегічне значення для всього цивілізованого світу.

Це не лише питання підтримки України – це питання спільної готовності до нової епохи війни, де домінують технології, інформація і автоматизація рішень. Український досвід став унікальним – ми першими змушені були перебудувати армію, промисловість і стратегію у відповідь на виклики, які інші лише починають усвідомлювати. Ці виклики не лише для України. Це виклики для всіх. Світова безпека більше не тримається на старих гарантіях – вона будується на динаміці, технологіях і готовності змінюватися. Ми зробили свій вибір і платимо за нього високу ціну щодня, але натомість отримали шанс на виживання. І ми запрошуємо вас зробити цей вибір разом із нами. Щоб не лише вистояти, а й перемогти. І не лише сьогодні, а у всьому, що чекає попереду.

Валерій ЗАЛУЖНИЙ, посол України в Великій Британії, колишній Головнокомандувач Збройних сил України, «Українська правда» 25 квітня 2025 року
На світліні: Валерій ЗАЛУЖНИЙ (ілюстративне фото)

12-й рік БОРОТЬБИ ЗА ЖИТТЯ в колі загроз і смертей

Американець Кіт Келлог говорить про те, що Україна може бути розділеною «як повоєнний Берлін». Переконує вчерегове, що американці

лютому 1945 року) заплатили цими нещасними націями за власний удаваний спокій і мир. Чому удаваний? Бо «Холодна війна» тривала і вимо-

чолі з Леонідом Кучмою, які демілітаризували Україну - посилання у першому коменті). Але зараз не про це.

собі те, що йому подобається. Отже, ласкаво просимо до пекла, браму якого відчинено.

Але історія має свою логіку. І кинутий у пекло світ буде відновлюватися і вибудовувати нові засоби захисту. В тому числі - від неадекватних лідерів і диктаторів. Для яких люди - це просто біомаса, яку вони приносять в жертву і дар своїм богам й божевільним ідеям про велич своїх імперій, бажанням домінування й повелівання іншими народами, експансії і розтягненню до безмежжя кордонів своїх володінь. Зрештою, в жертву власній тотальній

Ласкаво просимо до пекла

слабкі в знанні історії, й, відповідно, в історичних аналогіях. Окрім того, що більшість нинішніх американських політиків, можливо, нічого не пам'ятають (або роблять вигляд) ані про Будапештський меморандум, ані про «assurances», які вони надали роззброєній за їхньої допомоги Україні, й спогади про розділений повоєнний Берлін критично некоректні. Бо Німеччина була покарана за те, що розв'язала війну. А те, що озвучує Кіт Келлог, більше схоже на розтин Європи після 2-ї Світової війни - на домовленості й результати так званої «Ялтинської конференції» 1945 року. Коли сталінському режиму «відміряли» всю центральну й східну Європу. Просто відрізали цю частину світу разом з мільйонами людей і передали російському диктатору, який винищував людей цілими народами, репресував еліту й інтелігенцію й депортував у Сибір, а в Україні влаштував багатомільйонний Голодомор. Але три лідери тоді ще воюючого світу (Ялтинська конференція відбувалась у

тувала сили й ресурси не лише схиленої на війні Москви, яка штампувала ракети й танки, а й «цивілізованого» Заходу.

Україну зараз, на очах у всього світу, карають за дві глобальні справи, які вона зробила: на вимогу країн з ядерною зброєю демілітаризувалась, що мало символізувати людству прихід нової ери - епохи добра, всепланетарної любові, миру й співпраці. Але, як завжди це відбувається на планеті Земля - не так сталося, як гадалося. Роззброєння України було сприйнято її ворогом як сприятливий сигнал до захоплення цієї перлини «у центрі Європи». Росія почала готуватись до вторгнення в Україну ще наприкінці 90-х, коли московський режим примусив фактично підконтрольних йому київських клептократів, які ліпили державу навколо російської газової труби і цементували олігархію, віддати й рештки оборонного потенціалу - безядерні крилаті ракети (якими Москва зараз б'є по Україні) й стратегічні бомбардувальники. (Про російських маріонеток, на

Отже, у чому фундаментально помиляється американець Кіт Келлог? Німеччину покарали за війну, яку вона почала у 1938 році. Розтинаючи Україну, її карають за... роззброєння і опір окупантам, які вдерлися в країну у 2014-му році. Матрицю подій і справедливого покарання розвернуто на 180 градусів.

США, які раніше, до цієї каденції Дональда Трампа, були провідниками демократичного світу, публічно стають на коліна перед російським диктатором Путіним і погоджуються на те, що сучасний світ може бути перекроєний силою зброї і м'ясних штурмів сучасних фашистів з РФ, які відкинули всі повоєнні домовленості, Гельсінські акти, принцип непорушності кордонів, що десятиліттями були запобіжниками проти нової війни. Тепер цих запобіжників немає. І у світі починаються такі процеси, які матимуть незворотній характер. Можливо, під гуркіт цього «нового порядку», кожен світовий монстр із ядерною зброєю буде намагатись брати

Те, без чого не може жити божевільний російський фюрер, нам відомо. Це - ми, це наша країна, це наші батьки, наші діти. Наші чудові чорноземи. А ось рідкісноземельні метали впали в око вже Дональду Трампу. Він їх хоче отримати в обмін на допомогу, яку воюючій Україні надав американський народ. Путіну потрібно все те, в що ми вірили і що любимо й під цими скаженими обстрілами. Це квітуча - до російського вторгнення Україна. Небо над якою сьогодні, буквально, затягнуто чорним димом від пожеж, влаштованих російськими ракетами і дронами.

Дональд Трамп і його команда, яка обіцяє «зробити Америку великою знову» погодилися на те, що окупант і вбивця отримує «нові території», а нація, яка одинадцятий рік чинить спротив сучасним варварам, піддається розтині й приниженню, яке можна співставити з тими, що було завдано паляям 2-ї Світової війни.

жадібності й жаги мільярдів і трильйонів доларів, яких цим істотам постійно не вистачає. Скільки б цих трильйонів в усіх валютах й активах світу у них не було. Для таких «лідерів», які зараз ділять планету, не існує ступорів і гальм. Вони старі і хворі. Ментально - дуже хворі. Практично - маніяки. Світ має справу з психологічними збоченцями. Путін, Сі Дзін'пін і Трамп взяли в заручники всю планету. І поки російський «не диктатор» (за версією Білого дому), як він прямо сказав «добиває Україну», Сі готується до приборкання Тайваню, а Трампу дуже потрібні Гренландія і Канада. Ми опинились у світі, в якому ядерні монстри вважають своїм правом ділити світ на власний розсуд. Але закони фізики згадані персонажі та їхні команди не скакують. Як і раніше, згідно третього закону Ньютона, сила дії дорівнюватиме силі протидії.

Дмитро ТУЗОВ,
12 квітня 2025 року
<https://www.facebook.com/tuzov.dmytro>

Українці-2025

В мене є традиція. Щороку я пишу портрет українця. Та тепер українці на повномасштабній війні. І портрет у нас відповідний. Портрет воєнних часів.

Отже.
Українці-2025:
79% відкидають вимоги, які висуває Росія для припинення війни.

82% готові битись, навіть якщо США повністю припинять підтримку України.

57% українців готові нести тягар війни стільки, скільки потрібно для перемоги.

58% вважають себе щасливими, не дивлячись на обставини.

70% вважають найбільшим святом року Різдво Христове, на другому місці - Пасха (68%).

Але на третьому тепер - День Незалежності (64%).

В 2013 році незалежність святкували 12% українців. В 2021 році лише 37%. А тепер це свято - цей особливий день! - в трійці найважливіших. Вибухове зростання.

Зазначу: майже ніхто в Україні не святкує ні день перемоги, ні день праці - кількість святкувальників в межах похибки. 90-95% підтримують незалежність України. Тут без коментарів.

67% вважають Революцію гідності народним протестом на підтримку європейського шляху України.

62% українців вважають, що їх життя зараз сповнене сенсом. Я, наприклад, теж так вважаю про себе. Раніше було не так.

87% з розумінням / прийняттям ставляться до біженців. Я теж.

93% з розумінням / прийняттям ставляться до переселенців. Я теж.

85% з розумінням / прийняттям ставляться до українців, які поки що в окупації. Я теж.

90% хочуть бачити Україну в складі Європейського Союзу.

84% хочуть бачити Україну в складі НАТО.

92% - ну звісно - довіряють Силам обо-

рони України.

81% довіряють волонтерам.

Лише 12% довіряють судам, лише 9% довіряють прокурорам. Тут теж без коментарів. Суди і прокуратура - біда України. Потребують повного перезалучення.

57% українців оптимістично дивляться на майбутнє України, 28% - песимісти. Розумію і тих, і інших. Працюємо.

Більше половини українців (53%) вважають, що потроху нація долає внутрішні суперечності. Для 33% - щоб вони не вкладали в це визначення - це не так очевидно. Маємо будувати мости, друзі.

73% хочуть відновити ядерний статус України. Наприклад - ось хороша тема!

58% готові навіть втратити підтримку з боку Заходу, якщо ми зможемо повернути ядерну зброю.

80% ідентифікують себе з українською нацією - вважають себе громадянами України, належними до української нації. Ось наш корінь єдності.

Мешканці заходу України вважають мешканців сходу України - українцями.

Мешканці сходу України вважають мешканців заходу України - українцями.

І всі разом - абсолютно всі області, всі райони, всі міста, містечка і села - погано ставляться до Росії та росіян (93%). Навіть Схід (75%). Навіть Південь (77%). Повне відторгнення. І на цій темі - повне єднання всієї країни.

До повномасштабного вторгнення «добре» до росіян ставились 53% українців, між іншим.

Лише 32% українців прагнуть «сильної руки», абсолютна більшість (59%) - за демократію. Це нас відрізняє самі знаєте від кого.

70% українців вважають себе православними (серед них 56% зараховують себе до ПЦУ). Тобто 81% всіх православних в Україні - це ПЦУ. 6% відносять себе до УПЦ МП.

61% українців хочуть, щоб в Україні була і діяла лише одна православна

церква. Таким чином 66% хотіли б, щоб не заплямовані зв'язками з РФ священники УПЦ МП приєднались до ПЦУ.

76% підтримують голову ПЦУ Єпіфанія. А лідера УПЦ МП Онуфрія - лише 9%.

На цьому фоні 80% підтримують закон про заборону релігійних організацій, пов'язаних з Росією. Тобто - підтримують заборону Московського патріархату.

69% українців підтримують Ізраїль у ізраїльсько-палестинському конфлікті. Раптом що, 60+% росіян не підтримують в цьому конфлікті жодну сторону. Різниця.

79% українців (включно з чоловіками, які підпадають під мобілізацію) не покинуть Україну, навіть якщо їм без умов нададуть громадянство США або країни Євросоюзу. Тобто Українці не хочуть нікуди тікати, хочуть жити на своїй землі і готові битись за свій дім.

Трохи історичних питань.

Лише 4% українців позитивно ставляться до Сталіна.

А серед 72%, хто чув про УПА, 90% за визнання УПА борцями за незалежність України. На думку 70%, УПА заклали традицію боротьби з агресором і окупантом.

Ще у нас в порядку з кукухою. Ми не віримо в астрологію (63%), в екстрасенсів (73%) та в тарологів (82% не вірять). Втім, якщо вам це подобається, не ображайтесь - це питання про довіру, а не оцінка ваших впадовань.

81% українців бажають усунути російську мову з офіційного спілкування на всій території України, або проти використання росмови у своїй області. Тут все зрозуміло.

Ну і на сам кінець.

Більше 80% українців вірять, що за належної підтримки Заходу Україна здатна перемогти Росію. В це вірю і я. І, впевнений, кожний з вас.

Такий портрет українця в 2025 році. (Використані дані з різноманітних опитувань КМІС).

Петро ШУКЛІНОВ,
журналіст, 16 квітня 2025 року
<https://censor.net/ua/blogs/3547109/portret-ukra-nts-v-na-chetvertiyi-r-k-povnomashtabn-yi-v-yin>

У новому звіті НАТО зникла згадка про майбутнє членство України в Альянсі

У щорічному звіті генерального секретаря НАТО Марка Рютте за 2024 рік, опублікованому напередодні, немає згадок про те, що Україна у майбутньому стане членом Альянсу або що її шлях до НАТО є незворотним. Про це повідомляє Європейська правда, інформує Цензор.НЕТ.

Цей документ суттєво відрізняється від торішнього звіту, де було прямо процитовано Вільнюську декларацію 2023 року із формулюванням «майбутнє України - в НАТО». У звіті за 2024 рік зазначено лише, що НАТО співпрацює з 16 партнерами, серед яких Україна та Грузія, і має спеціальну структуру для розвитку відносин з цими країнами.

Як зазначається, попри коротке підтвердження політики «відкритих дверей», зі звіту вилучено посилання на рішення саміту у Вашингтоні 2024 року, де йшлося про підтримку «незворотного шляху України до повної євроатлантичної інтеграції, що включає членство в НАТО».

У документі зосереджено увагу на підтримці України в її обороні від російської агресії та згадані про посилення представництва НАТО в Україні, яке сприяє політичному діалогу, реформам і практичній допомозі. Проте навіть у цьому контексті жодним чином не згадується перспектива членства.

У передмові до звіту генсек НАТО лише заявив, що союзники «єдині у своєму бажанні справедливого та сталого миру в Україні».

Валерія ЄГОРОВА
«Цензор. НЕТ», 25 квітня 2025 року
<https://censor.net/ua/news/3548750/u-novomu-zviti-nato-prybraly-zgadku-pro-chlenstvo-ukrayiny-v-alyansii>

12-й рік БОРОТЬБИ ЗА ЖИТТЯ в колі загроз і смертей

13 квітня російські війська завдали злочинного ракетного удару по центру Сум. Напад, що припав на Вербну неділю, був найбільший від початку Великої війни, і забрав життя щонайменше 34 людей, серед яких — двоє дітей, і залишив десятки поранених. На тлі цього варварства особливу вагу має реакція Сполучених Штатів. І вона не забарилася: президент Дональд Трамп, коментуючи трагедію, з філігранною обережністю назвав її «жахливою» і додав значущу фразу: «Мені сказали, що вони (росіяни. — ред.) припустилися помилки». Це висловлювання, що межує з дипломатичним цинізмом, викликало в Україні хвилю емоцій — від обурення до гіркої іронії: «А про події 11 вересня 2001 року Трамп теж сказав би, що «вони помилилися»?» Втім, якщо на мить відкинути емоції, виникає інше запитання: чи варто сподіватися, що наступного разу Трамп уже не скаже «вони помилилися» й буде прямішим, чи, навпаки, нам слід готуватися до ще більш «виважених» заяв, що дозволятимуть Кремлю уникати відповідальності? З іншого боку, напередодні Трамп продовжив дію санкцій проти Росії ще на рік. Відкритим залишається і простір для їхнього посилення. То як розвиватимуться події далі? Що чекає на нас найближчими днями — напередодні Великодня — у надскладному трикутнику Україна-США-РФ?

проти України. Російський ракетний удар по центру міста Суми... по суті став агресивно-цинічною відповіддю Путіна на «вимоги» Трампа погодитись на припинення вогню».

Водночас Ігор Рейтерович прогнозує можливий тактичний хід Кремля, спрямований на створення сприятливого іміджу для Трампа — своєрідний «великодній подарунок» у вигляді обмеженого перемир'я: «Найближчими днями в трикутнику Україна — США — Росія можливий несподіваний маневр. Я припускаю, що буде зроблена спроба перезапустити розмову про перемир'я — принаймні про якесь обмежене, умовне, тимчасове. Така «щедрість», на думку експерта, має конкретну мету: «Це може бути оформлено як «жест доброї волі» з боку Росії, і, з великою ймовірністю, його трактувати-

во, що фокус уваги Білого Дому зміститься: «Схоже, що Трамп зробить ставку на Близький Схід... Але що стосується російсько-українського напрямку — то поки що, чесно кажучи, немає нічого, за що можна було б подякувати».

Володимир Фесенко також вказує на провал дипломатичних місій: «Місія Віткоффа явно зазнала невдачі (принаймні по Україні...)». В Білому Домі навряд це визнають публічно... Але свого роздратування діями Росії в адміністрації Трампа вже не приховують. На думку експерта, ці невдачі свідчать про відсутність цілісної стратегії: «В Україні багато хто ще вірить в те, що у Трампа все ж таки урветься терпець і він введе ті самі «пекельні» санкції... Але все більш помітно, що у Білому Домі немає чіткої стратегії і тактики щодо припинення російсько-української війни». Фесенко не

КРИВАВА ВЕРБНА НЕДІЛЯ ТА ЕВІЛІБРИСТИКА ТРАМПА ПРО «ЖАХЛИВУ ПОМИЛКУ»

(Аналізуємо реакцію Трампа на теракт у Сумах та прогнозуємо розвиток подій у трикутнику Україна-США-РФ напередодні Великодня)

«ЖАХЛИВА ПОМИЛКА»: ЧОГО ПРАГНЕ ТРАМП У ВІДНОСИНАХ З МОСКВОЮ?

Отже, масове вбивство цивільних у Сумах отримало від президента США кваліфікацію потенційної «помилки», про яку йому «сказали». Цей евфемізм, що так контрастує з масштабом трагедії, потребує ретельного аналізу.

Керівник політико-правових програм Українського Центру суспільного розвитку, політолог Ігор Рейтерович, вбачає у цій заяві системний підхід, а не випадкову обмовку: «Слова: «Мені сказали, що вони припустилися помилки» — звучать не лише цинічно, а й відсторонено. Назвати навмисну атаку у святковий день «помилкою» — це або демонстративне небажання називати речі своїми іменами, або ознака того, що Трамп працює з край обмеженим доступом до об'єктивної інформації. Скажімо так: йому доносять лише ті версії подій, які інтуїтивно йому комфортні, і він готовий їх приймати». Така позиція, на думку експерта, спрямована на збереження простору для маневру з Москвою: «Здається, Трамп і надалі не хоче остаточно розривати містки з Москвою. Його риторика — спроба залишити шпаринку для можливих домовленостей... Це типовий приклад того, як Трамп маневрує, уникаючи чіткої позиції». Рейтерович підкреслює, що така лінія поведінки не є новою і була прогнозованою: «Така реакція була цілком передбачуваною після візиту Віткоффа до РФ. Очікувати, що Трамп раптом змінить тон, було б наївно. Ілюзія, що з Росією можна домовитися — жива і, схоже, міцно вкорінена в його уявленнях про майбутню геополітичну архітектуру. Частиною цієї стратегії є і спроба дистанціюватися від самої війни: «Схоже, що він навмисно дистанціюється від війни в Україні, називаючи її «не своєю». В його словах прозвучало чітко: «Це не моя війна, це війна Байдена». І це також частина його політичної гри — перекласти відповідальність і уникнути прямих відповідей».

Проте, зазначає політолог, ігнорувати реальність безкінечно не вдасться: «І рано чи пізно йому доведеться зняти ці рожеві окуляри. Бо коли масштаби агресії стануть очевидними навіть його

прихильникам, а світ почне відверто сміятися з його «миротворчих» фантазій, Трамп буде змушений змінити риторичку». Щодо формального продовження антиросійських санкцій, то Рейтерович закликає не переоцінювати цей крок: «У команді Трампа все ж залишаються люди, які розуміють: знімати Росію з «гачка» зараз було б політично небезпечно... Втім, не виключаю, що Трампу подали це рішення в зручному для нього форматі... Це дозволяє йому утримувати баланс... Однак щодо посилення санкцій — тут уже значно більше питань. Я не впевнений, що Трамп готовий на це піти. Принаймні — зараз».

Голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента», політолог Володимир Фесенко, також вважає, що в найближчому оточенні Трампа є люди, які доносять до нього російську позицію. І він же не відкинув цю версію про нібито «помилку». Трамп зберігає формальний нейтралітет щодо війни між Росією та Україною... Психологічно це свідчить про його небажання йти на жорсткі дії проти Росії. Фесенко наголошує, що у випадку з плутаною мовою Трампа майже не має сенсу шукати якийсь особливий зміст в нюансах його заяв: «Сьогодні він скаже одне, а завтра інше. Значення мають лише ті формулювання, які він повторює регулярно. Це такі «сміслові якорі», які міцно засіли у свідомості Трампа і впливають на його рішення. Вже добре, що він не повторює, що щиро вірить у прагнення Путіна до миру. Значить вже з'явилися певні сумніви. Але і протилежної точки зору щодо Путіна у нього ще не сформувалося. Значення мають, не слова, а конкретні дії. А дії стосовно Росії є дуже суперечливими».

Як ілюстрацію суперечливості експерт наводить візит Стіва Віткоффа до Москви, де поведінка посланника викликала питання щодо його реальної ролі: «Віткофф за дорученням Трампа нібито мав переконати Путіна в необхідності припинити вогонь. Однак відео початку зустрічі... показало нам людину, яка була геть не схожа на представника держави, що висуває ультиматум. Спецпосланник Трампа сів від радості, тож виникає запитання: а чий спецпредставником зараз насправді є Стів Віткофф? Може, він перетворився... на інструмент

путінських маніпуляцій. Сумніви в ефективності Віткоффа висловлюють вже і в таборі республіканців». Тому продовження старих санкцій експерт розглядає як мінімальний крок, що не завдає Росії реальної шкоди: «те, що 12 квітня... в США оголосили продовження ще байдєнівських санкцій проти РФ, виглядає як демонстрація незадоволення. Але треба розуміти, що це санкції ще 2021 року. І вони не несуть особливої шкоди для Росії». Натомість реальний потенціал тиску, за словами Фесенка, залишається невикористаним, бо «посилення санкцій проти Росії давно напрошується. І деякі люди з команди Трампа (наприклад, сенатор Ліндсі Грем) навіть готові просувати відповідний законопроект про «пекельні санкції» проти російської нафти й тіньового танкерного флоту Росії».

НАПЕРЕДОДНІ ВЕЛИКОДНЯ: ЧОГО ЧЕКАТИ ВІД ТРИКУТНИКА КІЇВ-ВАШИНГТОН-МОСКВА?

Володимир Фесенко вважає найближчі дні визначальними для розуміння тактики Кремля стосовно Трампа: «Найближчі дні дадуть нам відповідь на запитання: чи продовжиться зависання в мирному процесі, започаткованому Трампом, або варто очікувати відновлення переговорної гри між США і Росією. Якщо Путін хоче, щоб Трамп не зірвався з переговорного гачка, йому треба зробити якісь кроки на зустріч президенту США. Тоді в страсний тиждень може відбутись нова телефонна розмова між Путіним і Трампом... або відбудеться новий раунд офіційних переговорів про припинення вогню». Відсутність таких сигналів з Москви свідчить про її намір продовжувати тиск і вимагати від США примусити Україну до капітуляції: «А якщо ні, то це означає, що Путін все ще хоче дотиснути Трампа до припинення вогню на своїх умовах. Ключова умова... — Вашингтон має натиснути на Київ, і примусити українське керівництво погодитись на те, що контактна лінія... має проходити по адміністративних кордонах Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей... Однак у Вашингтоні розуміють, що Україна на це не погодиться». Теракт у Сумах у цьому контексті виглядає як промовиста відповідь: «Очевидно одне — Путін не збирається припинити війну

саме як політичну «подачку» Дональду Трампу. Тобто, Москва може дати Трампу «плюсик» в актив — привід сказати: «Ось, дивіться, зі мною Путін погодився на перемир'я, а з Байденом він тільки воював». Рейтерович застерігає, що такий сценарій, найімовірніше, буде реалізований без участі та згоди України: «Це може сплитати раптово — буквально напередодні Великодня або відразу після... Але головне питання: а хто буде стороною цих домовленостей? Чи буде там Україна? Чи нас просто поставлять перед фактом і вимагатимуть дзеркальної відповіді...». Експерт підкреслює фальшивість подібних ініціатив: «І тут — ключова загроза. Ми знаємо, як Путін користується такими ініціативами. Які гарантії? Єдина гарантія, яку пропонує Росія — це слово Путіна. А воно, як ми знаємо, нічого не варте...»

НА ГОРИЗОНТІ — 100 ДНІВ ПРЕЗИДЕНТСТВА ТРАМПА: ДИВА НЕ ВІДБУЛОСЯ

Очевидно, що плани Трампа остаточно провалилися. Це вже майже доконаний факт. З чим же Трамп потроху підходить (залишилося два тижні) до позначки у 100 днів на посаді президента США?

Ігор Рейтерович вважає саму ідею швидкого перемир'я абсолютно відірваною від реальності: «Досягнення повноцінного перемир'я за шість днів — це утопія. Це не просто складно, а майже неможливо. Щоб такий сценарій реалізувався, мали б статися речі майже театральні... Але ж ми всі розуміємо, наскільки це виглядає відірваним від реальності». Провал цієї ініціативи є очевидним репутаційним програшем для президента США: «Якщо до 20 квітня нічого не зміниться — а воно, швидше за все, так і буде — це можна буде вважати зовнішньополітичною поразкою для Трампа». Загалом: «Його перші 100 днів у контексті війни в Україні не принесли жодного відчутного зрушення... супроводжувалися суперечливими кроками: затримка допомоги Україні, дивна риторика щодо «помилки» Росії, спроби зробити вигляд, що «це не моя війна, це війна Байдена»... об'єктивно — жодних результатів. І все, чим він може звітувати — це плюсики в бік Росії, не України». Цілком можли-

во, що фокус уваги Білого Дому зміститься: «Схоже, що Трамп зробить ставку на Близький Схід... Але що стосується російсько-українського напрямку — то поки що, чесно кажучи, немає нічого, за що можна було б подякувати».

ВИСНОВОК

Отже, констатуємо: «миротворчий» бліцкриг Дональда Трампа з тріском провалюється. Його ж реакція на звірства в Сумах — це просто квінтесенція політичного фарисейства: засудити для годиться, але так обережно, щоб випадково не образити справжніх винуватців «помилки». Навіть експерти вже не добирають слів, констатуючи: це свідомо гра на користь Москви, а продовжені санкції — не більше ніж фіговий листок, що прикриває відсутність реального тиску. На горизонті — 100 днів президентства, а звітувати адміністрації Трампа нема про що, окрім сумнівних дипломатичних вояжів та риторики, яка дозволяє Кремлю безкінечно «водити козу» переговорів, як правильно висловився Фесенко. Для України це означає вимогу бути готовою до будь-якого сценарію, продовжуючи зміцнювати власну обороноздатність та активно працювати з усіма партнерами, хто готовий надавати реальну, а не декларативну підтримку.

Мирослав ЛІСКОВИЧ. Київ, «УКРІНФОРМ», 14 квітня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3982122-krivava-verbna-nedila-ta-ekvilibrystika-trampa-pro-zahlivu-pomilku.html>)

12-й рік БОРОТЬБИ ЗА ЖИТТЯ в колі загроз і смертей

«Знищено 108% довоєнних запасів танків»: Україна виснажує ворога, але йому допомагає союзник

Росіяни ведуть війну з Україною понад три роки і вичерпали свої запаси зброї. Сьогодні важливим джерелом постачання озброєння та техніки для росіян є Північна Корея. Про це розповів 24 Каналу Дмитро Жмайло, виконавчий директор Українського центру безпеки та співпраці, наголосивши, що кожен другий снаряд, який зараз використовує російська армія проти України, є північнокорейського виробництва. Також Пхеньян заробив на війні в Україні понад 20 мільярдів доларів, які йому заплатила Москва за постачання боєприпасів.

БУЛИ ЗМУШЕНІ ПРОХАТИ ЗБРОЮ

Жмайло зауважив, що росіяни виснажили свій потенціал щодо військової техніки. Україною знищено 108% довоєнних запасів танків Росії. Тобто включаючи 8% розконсервованих, – повідомив він. Про брак техніки у росіян свідчить і той факт, що нещодавно прийшла інформація з Покровського напрямку, що там вони почали використовувати ще старші танки – Т-55.

Також ЗСУ ліквідували половину бойових броньованих машин ворога. Крім того, попри те, що маємо менше артилерійських стволів, проте наші артилеристи вони є набагато точнішими, ніж російські. За статистикою Генштабу, українські сили щодоби системно знищують саме російські стволи.

Саме тому, за його словами, росіяни були змушені розширювати лінійку і прохати зброю у Північній Кореї, яку вони не використовували. Це зокрема стосується систем залпового вогню співмірними ще з радянськими «Град», «Ураган» – 240-міліметровий М1989 «Коксан».

Також окупанти прохали далекобійну ствольну артилерію, зокрема самохідні артилерійські установки «Коксан» калібром 170 міліметрів, які не використовувє російська армія. Так само ця зброя знищувалася Силами оборони, – відзначив він.

Дуже часто з північнокорейськими артилерійськими стволами на фронт направляються спеціалісти з КНДР. Також багато снарядів 1950 – 1970-х років виробництва детонують і розриваються у стволах. Звіти про це скрупульозно підбиваються і передаються до Пхеньяна. Також є припущення, що в удосконаленні цієї зброї беруть участь китайські фахівці. Відомо, що на боці Росії воюють китайські диверсійні, які так само отримують доступ до високотехнологічної війни. Наприклад, ракети – аналоги російських «Іскандерів», які постачаються з Північної Кореї, – KN-23 мали гіршу якість, ніж «Іскандери». Раніше відхилення від попадання в ціль становило від 500 метрів до 1,5 кілометра.

Однак унаслідок цих удосконалень вони стали набагато точнішими. Це стосується і північнокорейських снарядів, – наголосив Дмитро Жмайло. Тому, за його словами, гонка технологій продовжується, в якій проти України бере участь союз Росії та КНДР.

Нагадаємо, що за словами військового експерта Романа Світана, завдяки, зокрема, озброєнню з КНДР російська армія у 2023 році змогла проводити наступальні дії, адже на той час очистила вже всі свої склади.

Вікторія ГРАБОВСЬКА,

«24 канал», 17 квітня 2025 року. (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: https://24tv.ua/ukrayina-likvidovala-zapasi-zbroiy-rosiyan-kndr-dopomagaye-yim_n2801941)

Ми втрачаємо наших дітей. Знов і знов

Міносвіти, намагаючись позбутись тягаря у вигляді освітан, що задіяні в навчанні дітей-українців в евакуації за кордоном, добиває залишки бажання батьків в евакуації отримувати українську освіту. Тепер, з наступного року вимоги для дистанційного навчання менші за повноцінну офлайн школу в Україні.

Це призведе до того, що сотні тисяч дітей в країнах ЄС (зокрема, не виключно) відмовляться від продовження навчання в Україні. Якщо бути чесним, то це навчання в принципі було схоже на факультатив, доповнення до освіти в країні перебування. Проте діти вчили мову, літературу та історію. Тобто те, що є запорукою збереження української ідентичності. Те, що забезпечить реінтеграцію при поверненні додому або стане міцним базисом для формування української впливової діаспори в майбутньому.

Але, ніт. Наше Міносвіти вважає головним позбутись освітан з окупованих територій, бо це дорого. Додаткового навантаження (читай оплати) освітянам в Україні, звідки поїхали діти – бо це дорого. Проте, втрата ідентичності наших дітей в евакуації – це дорого / сердито.

На четвертому році війни ми так і не дійшли не те що до процесу. До розуміння необхідності бити за дітей. Одних втрачаємо в окупації. Інших – в евакуації. Так. Можна зараз розвести демагогію без змісту про обов'язок батьків. Проте, батьки зайняті в евакуації виживанням та спробою соціалізації. Ім точно не до ідентичності дітей зараз. І саме тут має бути функція держави.

Проте. Міністерство єдності не робить нічого, просто проїдає 150 млн грн невідомо куди. А це його робота за визначенням. Міносвіти заради економії та монополізації процесу середньої освіти приймає низку безглузких рішень щодо онлайн освіти, відштовхуючи дітей від України.

Мінсоц на радіощах щодо пониженої уваги взагалі самоусунувся, а Мінрегіон, який має дбати про ВПО робить вигляд, що взагалі не існує.

У підсумку, замість сотень тисяч українців ми отримуємо з часом людей, які перестануть себе вважати українцями за роки. Не тому що вони погані. Не тому що не виховані батьками. А тому що держава в черговий раз не виконує свою функцію. То, може прийшов час змінювати щось в державі тут і зараз? Бо завтра не буде для кого

Петро АНДРЮЩЕНКО,

керівник Центру вивчення окупації, колишній радник міського голови Маріуполя 17 квітня 2025 року, https://lb.ua/blog/petro-andriushchenko/671596_mi_vtrachaiemo_ditey_znov_i_znov.html

НБУ погіршив прогноз: зростання ВВП у 2025 році становитиме 3,1%

Економіка України продовжує зростати, однак темпи цього зростання залишаються стриманими через наслідки повномасштабної війни, пошкодження критичної інфраструктури та несприятливу глобальну кон'юнктуру. Про це йдеться в оновленому макроекономічному прогнозі Національного банку України.

У першому кварталі 2025 року зростання ВВП стримувалося руйнуванням газової інфраструктури, що спричинило збільшення потреб в імпорті енергоносіїв. Крім того, хоча ринок праці демонструє ознаки поживлення, одним із ключових стримувальних факторів, згідно з опитуваннями бізнесу, залишається дефіцит кваліфікованих працівників – наслідок війни.

На тлі глобальних викликів українська економіка також перебуває під тиском торговельних протистоянь у світі. Хоча їхній прямий вплив поки що не відчутний, у НБУ прогнозують, що в майбутньому вони позначатимуться на темпах відновлення.

З огляду на ці фактори, Нацбанк дещо погіршив прогноз динаміки економічного відновлення: зростання ВВП України у 2025 році очікується на рівні 3,1%. Позитив-

ний вплив на економіку матиме очікуване збільшення врожаїв та зменшення дефіциту електроенергії. Також промисловість підтримуватимуть значні обсяги оборонних замовлень.

У 2026–2027 роках НБУ очікує прискорення зростання реального ВВП до 3,7–3,9%. Це стане можливим завдяки збільшенню інвестицій у відбудову, поживленню виробництва та стійкому внутрішньому попиту. Приватне споживання та інвестиції, за оцінкою регулятора, частково компенсуватимуть ефекти фіскальної консолідації, яка триватиме на тлі поступового скорочення міжнародної фінансової допомоги. 17 квітня Національний банк вирішив не переглядати розмір облікової ставки, попри високу інфляцію.

Наталія СОФІЄНКО

редакторка новин LIGA.net, 17 квітня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://finance.liga.net/ua/ekonomika/novosti/nbu-pohirshyv-prohnoz-zrostannia-vvp-u-2025-rotsi-stanovytyme-3-1>)

Ракета «Барс»: що відомо про нову українську розробку і в чому її головна перевага

Україна створила нову ракету під назвою «Барс». Довго будь-яка інформація про цю розробку трималась в секреті. BBC Україна з'ясувала подробиці про цю нову українську зброю. Вперше назву «Барс» згадав публічно міністр з питань стратегічних галузей промисловості Герман Сметанін на заході, присвяченому українській оборонці 11 квітня. Він зазначив, що 2024 року з'явилося відразу декілька нових зразків ракетного озброєння на противагу тому, що ще два роки назад Україна мала лише одну власну розробку – «Нептун». «Минулого року в нас з'явилося дуже багато нових виробів, які забезпечили обсяг виробництва у 8 разів більше, ніж 2023 року», – заявив міністр. Сметанін перерахував назви українських ракет, про які вже раніше публічно повідомлялося. Мова про такі вироби, як «Пекло», «Паланиця», «Рута». А також назвав ще одну, про яку раніше не було відомо, – «Барс». Жодних подробиць про неї міністр не надав. Пояснюємо, що це за ракета.

Масовий виріб

За словами джерел BBC у владі, українська ракета «Барс» – це розробка не державних, а приватних виробників. Вона належить до класу так званих крилатих «ракет-дронів», принаймні таку назву їм дала українська влада, заявивши, що це власне ноу-хау.

Такі вироби – це щось середнє між звичайною крилатою ракетою і безпілотником, найчастіше літакового типу, що має не надто велику бойову частину (найчастіше близько 50–100 кг) і малогабаритний турбореактивний двигун, який дозволяє йому швидко долати значні відстані та бути важкою ціллю для ППО.

Запускати такі «ракето-дрони» можуть як з наземних установок, так і з літаків. «Барс» – найбільше схожий за своїми параметрами з ще одним українським представником цього «сімейства» – ракетою «Пекло», каже співрозмовник BBC. Дальність «Барса» складає приблизно 700–800 км. Співбесідник схарактеризував цей виріб як умовно «Middle Strike», тобто зброя середньої дальності.

Яка ж основна особливість «Барса»?

За даними джерел, ця ракета має суттєву перевагу – можливість масового виготовлення в Україні. Відповідно, Сили оборони вже найближчим часом зможуть отримати далекобійний і доволі потужний засіб ураження для регулярних атак вглиб російської території. Зображення цього виробу відсутні в публічному доступі, так само як і детальні тактико-технічні характеристики (ТТХ).

УКРАЇНЬКА РАКЕТНА ПРОГРАМА

Минулого року Україна значно активізувала свою ракетну програму. Ще в серпні президент Володимир Зеленський наказав спрямувати додаткове фінансування і

прискорити виробництво ракетного озброєння. На той час українські виробники працювали відразу над декількома варіантами крилатих і балістичних ракет. Також глибоку модернізацію проходила найуспішніша українська розробка – протикорабельна ракета «Нептун», що отримала збільшену дальність і можливість ураження наземних об'єктів. На День Незалежності України 24 серпня 2024 року Зеленський повідомив про перше успішне застосування вітчизняної ракети «Паланиця». Згодом були оприлюднені її зображення і характеристики.

Ця «ракета-дрон» з турбореактивним двигуном, яку запускають із наземної установки. Дальність її дії близько 600 км. Ракета має супутникову та резервну, ймовірно, інерціальну, систему навігації. Виготовляється серійно. За орієнтовними даними, вага бойової частини «Паланиці» може скласти близько 100 кг, а швидкість 400–500 км/год. Україна застосовує її для ударів по військових об'єктах вглибин території РФ, в першу чергу мови йде про склади боєприпасів та аеродроми.

На початку грудня 2024 року Київ оприлюднив дані про ще дві розробки – крилаті ракети «Пекло» і «Рута». Зазначено, що дальність «Пекла» – до 700 км, а швидкість – 700 км/год. Ймовірно, вона має БЧ близько 50 кг та проринуту систему наведення, що дозволяє мати «Пеклу» високу точність ураження. Що стосується ракети «Рута», то на початок грудня, за словами Зеленського, тривали її «успішні випробування». За попередніми даними, ця «ракета-дрон» має дальність до 300 км та здатна розвивати швидкість близько 500–800 км/год. Може використовуватись не лише для ударних операцій, але й для розвідки.

Ще один аспект ракетної програми, а саме створення української

балістичної ракети, майже не висвітлюється.

З початку 2000-х Київ працював над створенням своєї балістики, ведучи розробку оперативно-тактичного ракетного комплексу «Сапсан». Він був закритий в часи президента Віктора Януковича, але згодом відновлений під експортною назвою «Грім-2» (він же «Грім»). В 2018 році представили ходовий макет ОТРК, а у лютому 2021 року міністерство оборони пообіцяло укласти контракт з виготовлення першої дослідної батареї «Сапсану». На той момент ступінь готовності проекту був близько 80%. Перша батарея «Сапсану» мала складатися з двох пускових установок, які можуть відстрілювати по дві балістичні ракети, та машини зарядження і двох машин керування. Передбачалося, що балістична ракета матиме бойову частину близько 480 кг і дальність 280–480 км.

Під час пресконференції 27 серпня 2024 року президент Зеленський повідомив про успішне випробування першої української балістичної ракети. В жовтні він заявив, що «нова українська балістична ракета успішно пройшла льотні випробування». Назву цієї розробки він не оприлюднив. Радник президента зі стратегічних питань Олександр Камішин, відповідаючи на запитання BBC на пресконференції 11 квітня, відмовився озвучити подробиці щодо української балістики, але наголосив: «В нас є балістична ракета, яка виготовляється серійно і є успішні її застосування. Крапка». Міністр Герман Сметанін додав, що ця ракета «застосовується щомісяця».

Олег ЧЕРНИШ,

«BBC NEWS УКРАЇНА», 16 квітня 2025 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cn8v5qq3xe0o>)

12-й рік БОРОТЬБИ ЗА ЖИТТЯ в колі загроз і смертей

ВЕЛИКІ ПЕРЕГОНИ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Багато тисячоліть тому на планеті виникло кілька великих цивілізацій, з яких дві найстаріші стали найбільш потужними – скоріше за все, просто тому, що раніше почали й встигли набрати темп. Назвемо їх умовно Заходом і Сходом. Захід постав у Середземномор'ї, а нині представлений Європою та її заокеанськими родичами. Схід народився в Китаї й об'єднав землі навколо себе. Цивілізації у своєму розвитку стикаються з двома взаємопов'язаними викликами. По-перше, час від часу вони в ході зростання вичерпують ресурси, завдяки яким живуть, і потребують суттєвої зміни парадигми, щоб вижити й розвиватися далі (такими змінами були перехід від мисливства-збирання до сільського

бо Австралія на півдні, а Москва на півночі; а бути колись пригнобленою більшістю часто означає претензію на моральну правоту). Але жоден статус-кво не буває таким вічно.

Тепер світовий порядок ніхто не захищає, а всі хочуть полатати. Лупають з двох сторін. І кожна сторона сподівається замість нього встановити новий світовий порядок, більше вигідний саме їй. Одні хочуть знову рвонути вперед, отримати ренту розвитку й вивіститися над колишніми колоніями, які нині наздогнали. Інші хочуть самі нарешті стати попереду й помститися за століття приниження, упослідження й експлуатації. При цьому Китай вийшов на пік розвитку, отже, має не так багато часу для того, щоб кинути виклик гегемону. (Підкреслюю, що я не даю тут етичних оцінок, а змальовую стратегії.)

Останнім часом багатьом людям ввижається, що світ з'їхав з глузду, і майже всім здається, що світ перестав бути передбачуваним місцем, в якому, попри всі трагедії, є якісь дорослі, що врешті розберуться. Чимало людей вважають, що світ підійшов до порогу третьої світової війни. Будемо розбиратися, і швидко не вийде, тож беріть чай-каву й зручно влаштовуйтеся. Передусім зазначу, що світом правлять тренди та інтереси, а не випадковості чи примхи політиків. Політики можуть виглядати екстравагантно чи нудно, але зазвичай ведуть свої країни туди, куди вимагають тренди та інтереси. Інакше вони не змогли би здобути владу, незалежно від того, чи йдеться про автократії, чи про демократії. Тож давайте почнемо розбиратися з трендами та інтересами. Розпочати доведеться з давнини – не з епохи динозаврів, але з кам'яного віку.

господарства; згодом перехід від систем, побудованих на силі, до систем, побудованих на правилах; ще пізніше добре вам знайома науково-технічна й індустріальна революція). Такі зміни парадигми називаються фазовими переходами. По-друге, цивілізації часом вичерпують свою енергію й занепадають, в тому числі через провали у подоланні виклику зміни парадигми (фазові катастрофи).

Через це розвиток цивілізацій йде нелінійно: часом вони прискорюються, часом сповільнюються, часом занепадають, іноді відроджуються й наздоганяють, або ж ні. Історія перегонів Сходу та Заходу детально описана в книзі Яна Морріса «Чому Захід панує – на тепер». Біда в тому, що відбувається все це на одній і тій самій планеті. Тож та цивілізація, якій вдалося вирватися вперед, знімає вершки з усього світу. Ці вершки називаються рентою розвитку – той, хто випередив в розвитку інших, отримує з цього зиск за рахунок тих, хто відстав через ті або інші причини. Часом методи отримання цього зиску виглядають дуже погано з точки зору нас, людей XXI сторіччя: колоніалізм, рабство, грабунки ресурсів тощо.

ДРУЗІ Й ВОРОГИ СТАТУС-КВО

В останні 500 років Захід активно вирвався вперед завдяки науково-технічній революції, індустріалізації, релігійним реформам, що змінили ставлення до праці та читання, Просвітництву, капіталізму, Великим географічним відкриттям та іншим проривним досягненням. Отже, Захід вирвався вперед і підкорив решту світу, знімаючи ренту розвитку, а колонізованим даруючи лише ті інфраструктурні, інституційні та інвестиційні блага, які були необхідні йому самому для кращого й безперешкодного знімання цієї ренти. Попри дві світові війни, що спустошили Європу, – все одно Азія, Африка та Латинська Америка залишалися у стані бідних традиційних колоніальних чи постколоніальних суспільств. Отже, статус-кво тривалий час полягав (трохи спрощено) в тому, що був багатий і розвинений Захід в особі Європи, Північної Америки та ще кількох їхніх родичів, а також великі бідні й недостатньо розвинені Схід та Південь, які платили Заходу ренту розвитку (Китай пропонує називати їх «Глобальною Більшістю»), і треба визнати, що цей термін хоч і неприємний, але адекватніший за «Глобальний Південь»,

ВТРАТА НАПРЯМКУ

Аж тут непомітно підкрадається... нова халепа.

Халепа полягає в тому, що ресурси розвитку в цей момент, як виявляється, майже вичерпано. Неможливо забезпечити тим, хто доганяє, той рівень життя й розвитку, який мали колишні колонізатори. Неможливо забезпечити подолання бідності, вирішення проблеми голоду та прискорене економічне зростання одночасно зі скороченням споживання задля збереження планети. Тут з'являються вершини Апокаліпсису: міграція, хвороби, голод, війни, занепад держав, кліматичні зміни. Події останніх років добре відображають настання цієї турбулентності. Якби нафта не мала такої надзвичайної ваги в енергетичному балансі людства, нафтові автократії не могли би наливатися ресурсами й розпочинати війни. Якби не вирубували тропічні ліси, не ставалося би нових пандемій, як показано у пророчому фільмі «Зараза» Стівена Содерберга 2011 року.

Реакцією на невідворотну світову кризу, як правило, є поява нового порядку денного. В нашому випадку новий порядок денний включав протидію кліматичним змінам, увагу до проблем різноманітних меншин (тому що від різного роду соціальних проблем, як правило, страждають більше різноманітні меншини, хай навіть вони разом складають більшість), інклюзивність та політикоректність, пошук балансів та консенсусів і низку інших гарних речей, які, однак, не дають жодної відповіді на запитання, як проскочити фазовий перехід і не потрапити у фазову катастрофу. Зникнення робочих місць внаслідок технологічних змін та глобалізації, відкрите суспільство з множинними ідентичностями, вільним пересуванням людей, ідей, товарів та капіталів, масова міграція, зростання ролі наднаціональних структур – все це призводить до руйнування традиційних спільнот, поглиблення розшарування й нерівності, вимивання середнього класу Величезні маси людей, не захоплені новим порядком денним, почуваються zagrożеними, приниженими й упослідженими.

Отже, з одного боку, ми маємо вичерпану ренту розвитку, яка вже не надає провідним країнам сталої переваги; а також загрозу, що ті, що доганяв, можуть обігнати і самі отримати ренту розвитку, перетворивши колишніх панів на залежних (або просто відкинувши на узбіччя як непотрібних). З іншого боку,

ми маємо майже вичерпані глобальні ресурси, тож треба поміняти парадигму, щоб зберегти людство. Обидві халепи сильно впливають на добробут та самопочуття людей в Америці, які трималися за «американську мрію», але вона більше не світить. Робота втрачена або через технологічні зміни, або через перенесення робочих місць у дешевші країни, або через мігрантів. Надії немає.

І тут ситуація сильно залежить від того, чи вдалося інсталиувати постмодерні ідеї в соціальні відносини, економіку та державне управління (як у Північній Європі, Канаді, Австралії, Новій Зеландії), чи вони залишилися виключно на рівні університетів та політичної риторики (як в США). У першому випадку людина має впевненість, що спільнота про неї піклуватиметься, і вона не пропаде. У другому випадку ніхто про тебе не подбає, якщо сам про себе не под-

збирається, а також ті, хто щойно наздогнав і тепер захоче перегнати. Саме тому немає сенсу, наприклад, обмежувати розвиток штучного інтелекту – адже Китай все одно жодних обмежень не прийматиме, тож обмеження означають просто без бою поступитися першістю Китаю.

Що буде далі, ніхто не знає. Точніше, є аж вісім сценаріїв, і вони описані у доповіді Національної ради з розвідки США (там описані п'ять, але я певен, що наведений опис неповний). Публічна частина цієї доповіді дуже стисла й схематична, а до повного звіту в нас немає доступу. Залишається, знаючи метод, реконструювати хід думок дослідників. Тоді вийде приблизно наступне.

Чи вдасться людству подолати проблему вичерпання ресурсів завдяки новим проривним технологіям (хтось каже, що це штучний інтелект, але пробле-

КУДИ КОТИТЬСЯ СВІТ?

мав. Тебе назвуть лузером і залишать на узбіччі.

Ось таким чином і сформувалися ці ключові тренди, що визначають нині американську політику:

1. Втрата довіри та зростання ненависті до інституцій та істеблішменту, які видаються зарозумілими, корумпованими, відірваними від людей та працюють проти інтересів населення.

2. Зростання протестів проти культурних змін, викликаних постмодерністським порядком денним, з його пріоритетами політикоректності, інклюзивності, прав меншин, «політики ідентичності», зміни клімату тощо. Це викликає відчуття, що традиційні соціальні структури підірвані.

3. Відчуття загрози через тиск технологічних змін, втрату орієнтури «американської мрії» та соціальне розчарування.

4. Антиглобалізм і прагнення повернути робочі місця в США в умовах зростання конкуренції з боку країн, що розвиваються, й високої залежності від міжнародних постачальників і ринків.

5. Ізоляціонізм і небажання виступати глобальним захисником цінностей та основою міжнародного порядку, витрачати на це гроші, які могли би бути витрачені всередині країни.

6. Ненависть до Європи (і Канади з Австралією), які майже за всіма показниками зуміли досягти вищого рівня життя, що породжує відчуття, що всі інші живуть за рахунок США через незбалансовану торгівлю та менші витрати на оборону.

7. Зростання впливу великих корпорацій на політику через фінансування кампаній, лобіювання та вплив на розробку політики.

8. Зміна ставлення до науки та доказових методів, що відображає ширші культурні ідеологічні зрушення та боротьбу між науковим консенсусом та альтернативними поглядами у постмодерному світі постправди, які активно пропагуються в медіа.

Ці довгострокові тренди мають наслідком прагнення обрати лідера (лідерів), які зруйнують старий світовий порядок, що тепер раптом став видаватися колишнім господарям світу поганим і несправедливим). Ось чому все, що ми колись вважали основою сучасної цивілізації, летить у прірву. Союзи й домовленості. Цінності та правила. Демократія та інституції. Наука й освіта. Здоровий глузд.

Замість цього право сили, поділ світу на сильних і слабких, теорії змови («конспірологія»), релігійний фанатизм, влада корпорацій, можете додавати

І ЩО БУДЕ ДАЛІ?

Чи може весь світ зануритися у нове Середньовіччя? Очевидно, ні, адже окрім тих, хто заблукав, спинився і хоче розвернутися, є також ті, хто зупинитися не

ма людства не у штучному інтелекті, а в природному інтелекті, який вичерпує ресурси планети, живиться викопним паливом, забруднює довкілля, вирубує ліси, знищує тварин і рослини, породжує нерівність, коли суперспоживання в одних та голод в інших):

Якщо відповідь: Так. Це означає успішний фазовий перехід

Тоді запитання: Хто це зробив? Захід: Сценарій «Ренесанс демократії» (або навпаки, «Триумф технофашизму»)

Китай: Сценарій «Китайський світ» (оце вам вже точно не сподобається) Обидва: тоді переходимо нижче до питання про глобалізацію

Якщо відповідь: Ні Це означає фазову катастрофу Тоді запитання: Чи вона повна чи часткова?

Повна: Сценарій «Постапокаліпсис» (дивіться фільми жанру кіберпанк) Часткова: Сценарій «Трагедія і мобілізація»

(або може бути «Візантія»: осередок посеред варварства)

Якщо відповідь: Просто передали проблему наступному поколінню

Таке ще можливо, поки катастрофа не наблизилася, але один раз

Тоді запитання: чи вдалося зберегти глобалізацію? Так: Тоді запитання: Чи вона мирна, чи ні?

Мирна: Сценарій «Конкурентне співіснування»

(щось таке світ демонстрував останні 35 років)

Немирна: Сценарій «Небезпечний дрейф»

(хоча я би його назвав «Гаплик») Ні: Сценарій «Окремі домени»

(цивілізації існують окремо, у кожній своїй правді)

Що нам робити? Посилювати себе. Нам потрібна перемога, надійні союзники й інвестори, переосмислення й переважання всіх систем (від освіти до економіки, від державної служби до культури), вироблення привабливих сенсів для себе і світу. В Україні після перемоги будуть і гроші, і люди. Бо тут є сенс, напрям, надія й енергія. Попри все.

Але спершу треба не дати варварству нас затопити. Бо далі впаде Європа, і що буде після того, нікому не сподобається. Але нам буде вже все одно, бо нас не буде. Човник невеличкий та один на всіх. Гребемо, вигрібаймо, поки є сили.

Валерій ПЕКАР, громадський активіст, викладач, підприємець, 17 квітня 2025 року. (У скороченому вигляді. Повністю треба читати за таким посиланням:

<https://censor.net/ua/blogs/3547440/chimalo-lyudeyi-vvajayut-scho-sv-t-p-d-yishov-do-porogu-treto-sv-tovo-v-yini>

ОСМИСЛЕННЯ проблем сьогодення на тлі війни з рашистами

ПРО НАШІ ПЛАНИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

Як просять люди, «Ти не «умнічай». Ти пальцем покажи.» Показую. Наш ідеальний план-А перемоги у війні - це повернення в 2014-й рік, коли Майдан вже переміг, а Крим Росія ще не забрала. Ідеальний план-Б - це повернення на початок 2022 року, доки Росія не забрала всю решту до сьогодні. Правда таке повернення у часі поверне і всі тодішні проблеми.

Тут питання, чи змінилися ми з тих часів у війні. Але в цьому питанні у нас розкол в суспільстві. Такі повернення у часі призведуть до внутрішньої війни між тими, хто вважає, що ми змінилися, і тими, хто знає, що не змінилися. Тобто просте повернення у часі змінює лише місце та спосіб війни, але не дає миру.

А поки що активна меншість українців тримає в заручниках пасивну більшість. Причому частина пасивної більшості з України чомусь розбігається по світу. Коли між ними рівновага зникне і хтось когось переважить, закінчиться війна.

Зараз: або війна і Україна, або мир без України. Такої опції як Україна без війни поки що нема. Щоб був мир і Україна, треба змінитися. Бо більшість з нас - реалісти, дорослі і відповідальні. А безвідповідальні можуть срач починати вже.

Сергій ДАЦЮК,
публіцист і блогер, 26 квітня 2025 року. <https://www.facebook.com/sergej.dacuk>

Мовний омбудсмен відповів Віткоффу щодо російськомовності п'яти регіонів України

(За словами Кременя, мовна ситуація в Україні кардинально змінилася через війну, яку РФ розпочала 2014 року).

Урядовий уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень відповів спецпредставнику президента США Дональда Трампа Стіву Віткоффу щодо його заяви про те, що Росія могла би зберегти контроль над п'ятьма областями України через їхню російськомовність. Про це йшлося в ефірі Радіо Свободи.

Він зазначив, що мовна ситуація в Україні кардинально змінилася через війну, яку Російська Федерація розпочала 2014 року. «Сьогодні переважна більшість громадян України незалежно від регіону - чи це південь, чи це схід, чи захід України - надає перевагу українській мові і в офіційних сферах суспільного життя, й у приватному спілкуванні», - сказав Кремень.

Натомість, за його словами, з 2014 року фіксуються «численні випадки лінгвоциду, а також приниження людей і знищення національної ідентичності» в тимчасово окупованих регіонах України.

Також мовний омбудсмен нагадав, що Трамп 1 березня підписав указ про надання англійській мові статусу єдиної державної, тому, «кому, як не йому знати, наскільки важливо тримати національну єдність і соборність своєї держави».

«Але хотів би наголосити, що те, на чому наполягає російська пропаганда, я думаю, абсолютно неприпустимо ані для пересічних громадян США, ані для цивілізованого

світу», - зазначив Кремень.

ЗАЯВА ВІТКОФФА ЩОДО П'ЯТИ РЕГІОНІВ

Як повідомляв раніше УНІАН, в інтерв'ю Такеру Карлсону спецпредставник Трампа Віткофф прокоментував майбутній статус окупованих Росією українських територій, назвавши їх «найбільшою проблемою у цьому конфлікті». «Вони російськомовні, були референдуми, на яких переважна більшість людей висловила бажання бути під російським керівництвом. Я думаю, що це є ключовим питанням у конфлікті», - заявив він. Видання The Telegraph зауважило, що при цьому Віткофф заплутався в назвах окупованих територій України. «Я думаю, що найбільша проблема в конфлікті - це так звані чотири регіони... Донбас, Крим, Луганськ... і є ще два», - сказав він.

Нездатність Віткоффа запам'ятати назви територій була сприйнята критиками як доказ того, що адміністрація Трампа не в змозі розібратися в переговорах між Україною і Росією, зазначило видання.

Ірина НЕСТЕРОВА,
УНІАН, 23 квітня 2025 року (ЧИТАТИ ПОВНІСТЮ – за посиланням: <https://www.unian.ua/politics/vitkoff-pro-ukrajinu-kremin-vidpoviv-specpredstavniku-trampashchodo-rosiyskomovnosti-5-regioniv-12986973.html>)

Навіщо Кремль проштовхує прецедент легалізації окупації

От здавалося б, навіщо США вносять до обговорення тему Криму, якщо від України не вимагається юридичного визнання його російським, а таке визнання від себе, ніби, допускають США? (Ніби, бо варто відзначити, що багато чого про пропозиції США ми читаємо в ЗМІ. Якщо говорити про конкретику, то вона не зовсім чітко звучить від офіційних осіб, коли йдеться про необхідність «територіальних компромісів» з боку України і Росії).

Але якщо Крим фігурує у переговорному процесі (саме як питання де-юре, а не де-факто для США), то тут є взаємопов'язаність, і звинувачення, що Україна про щось говорить публічно, і одночасно тиск та намагання отримати від нас мовчазну згоду, видають тут прагнення в майбутньому

зняти із себе відповідальність за рішення. Бо мова йде не лише про Крим, а про сам підхід.

В умовах зупинки війни і далі руху до миру (можливо, довго, з урахування окупації Росією чотирьох областей плюс Крим), дуже важливі поствоєнні умови, геоекономічні у тому числі, в яких знаходяться як Україна, так і Росія. Бо від цього залежатиме перспектива та розвиток, а значить – більше чи менше шансів на повернення території. Якщо ж США визнають Крим «російським», знімають санкції, відкриваючи шлях до експорту російських ресурсів, то Росія, з окупацією окрім Криму ще чотирьох наших областей, буде рухатись до повернення у світову політику (через торгівлю). І скажуть: так які до нас претензії? Україна ж погодилась з уго-

дою, де США визнають Крим «російським». Це не значить, що не треба вести перемовин, які передбачають поступки. Як пропонують США. І, тим більше, – впадати в антиамериканізм. Але, все ж, згідно підходу, який озвучив раніше Марко Рубіо про два етапи плану (перемір'я і рух до миру), поступки можуть стосуватися питань перемір'я, тобто, щодо лінії розмежування де-факто, безпеки території вздовж лінії і можливої взаємодії в рамках перемір'я (перш за все, у морі).

Зняття ж санкцій за Крим і визнання його «російським» (якщо припустити, що така порозуміння реально обговорюється), по суті, закладає юридичний підхід на майбутнє щодо окупації Росією українських територій.

І не лише українських. А взагалі будь-чиїх і будь-кого, хто має

військову перевагу. Крім того. Нарешті, ми почули те, на які компроміси готова піти Росія. Не від Володимира Путіна, а від Дональда Трампа. Відповідаючи на запитання, які поступки пропонує Росія, Трамп сказав, що це «не захоплення всієї країни», і це є «досить великою поступкою».

Певна неспівмірність. Адже, виходить, наш компроміс має стосуватись уже захоплених територій плюс геополітичних вигод щодо не членства в безпекових альянсах. А компроміс Росії – стосується ще не захоплених українських територій, і ще й можливої винагороди РФ за це у вигляді поступового зняття санкцій. Тобто, російський компроміс виходить не з прагнення зупинити війну, а з прагнення – шантажувати захопленням нових територій, щоб отрима-

ти легалізацію своєї присутності плюс подальше зняття санкцій та торгівлю. Хоча, якщо мова йде про перемір'я, то двосторонні компроміси мали б стосуватись лінії розмежування, можливої взаємодії та процедури забезпечення сталого перемір'я. Тобто, діапазон компромісів має бути окресленим, щоб переговорники говорили в одних категоріях, а не про різномір'я (за темпом та масштабом) речі.

Але якщо Росія таки продавить свій підхід, і США на це згодяться, то гонка ядерного озброєння точно наростатиме далі. І цифра у 9+ країн, які мають ядерну зброю/на межі її створення (5 офіційних ядерних країн, 4 неофіційні, що не приєдналися до ДНЯЗ, плюс Іран, який уже має ядерний матеріал і може стати десятою ядерною країною), отримає стимул до зростання. Бо тоді усім стане зрозуміло, що лише сила та шантаж є аргументом у переговорах.

Олесь ЯХНО,
політичний експерт,
25 квітня 2025 року <https://blogs.pavda.com.ua/authors/yakhno/680b77454a395/>

Дуже важко шукати шлях у завтра, коли навколо - густа темрява, а з усіх боків численні голоси нашіптують слова, що складаються в кінцевому рахунку у всьому лише одному фразі: «Все це - марна справа... Треба якось домовлятися, а не оборонятись, бо сила - не на вашому боці». Такий ось навколишній брехомор, навесні цього, 2025-го, року, здається, з усіх боків стискує-здавлює Україну, яка боронить у цій війні з агресивною звіротою не тільки себе і навіть - не тільки Європу (як це вже було неодноразово), а боронить від знищення ціле людство на планеті. Нині вона - у вогні та ще й під убивчим небом. Навколо - багато країн, мільярди людей. Причому переважаюча більшість із них має можливість знати про те, як сьогодні вбивають Україну. Та у кожного - якісь там свої справи. Тож у них все те, що відбувається у нас, українців, - не в пріоритеті. Та й не дивує це. Бо ж людство на планеті - і досі (хоч іде вже 21-ше століття) - все ще не об'єднане однією метою.

Насамперед - спільно з Європою, яка вже нарешті прокидається

Якщо згадати події Другої світової війни з десятками мільйонів її жертв, то на цьому тлі все те, що відбувається сьогодні на російсько-українській, може здатися дрібницєю. Але це - тільки на поверхневому рівні цифр стосовно кількості загиблих. Та коли співставити сумарну потугу лише цих двох країн в результаті можливого застосування зброї масового знищення й подальшого розгорання війни до рівня світової, то втрати будуть значно і значно більшими - аж до знищення життя на цій планеті. Власне, якраз ось ця страшна за своїми наслідками загроза в результаті можливого масового використання ядерної зброї відчутно впливає, зокрема, на поведінку двох європейських ядерних держав (Франції і Великобританії), які діють у зовнішній політиці стосовно Росії досить обережно в сенсі підтримки України (особливо - Франція). Однак були для України й гірші часи, наприклад - початок 30-х років минулого століття, про що тоді писав великий український поет Олександр Олесь:

«...Коли Україна в нерівній боротьбі
Вся сходила кров'ю і слізьми стікала
І дружною поміч ждала собі,
Європа мовчала...»

<https://osvita.ua/school/literature/o/72198/>

Так, і тоді Європа домовчалась до Голдомору як геноциду в Україні й далі - до «Розстріляного Відродження» з концентраційними таборами. Далі був багаторічний подвиг Української Повстанської Армії (у боротьбі як проти гітлерівців, так і проти сталіністів). Але й на це європейські політики тоді теж закрили очі. Та й пізніше (уже - в 21-му столітті) після віршів нашої великої поетеси Наталі Дзюбенко-Мейс під заголовком «Мовчання Європи» політика європейських держав у масі своїй тоді майже не змінилась. Хоч у цій своїй поезії пані Наталя написала, зокрема, дуже відверто:

«...І Крим, і Рим. І газова труба...
Тобі не відсидітися в окопі.
У хижій тіні смертного гриба
Твоїх дітей малюється судьба.
Мовчання - вже не золото, Європо!...»

І не дай, Боже, щоб завершальні рядки цієї поезії стали пророчими!... Ось ці:

Ця давня гра в розмисливі німу...
Старий ковчег ладнаєш до потопу?

То приготуй, про всяк, гірку суму,
Й не набудуй сама собі тюрму,
За волю не торгуються, Європо!
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=15752>

Бо сьогодні Україні дуже потрібна допомога від Європи. У першу чергу - через те, що несподівано сьогочасна адміністрація США навпаки: майже «умила руки» і дистанціюється від нас. Допомога ж Україні вкрай потрібна: і зброєю, і створенням над нею «ядерної захисної парасольки», і активними діями в політиці на міжнародній арені... І якщо поглянути на дії нового керівництва Євросоюзу та окремих європейських держав після того дистанціювання США, то можна сказати, що Європа нарешті прокидається, бо відчула небезпеку своєму поки що благополуччю.

Не руйнувати, а рухатись у гармонії з природою людини

А ось Україна сьогодні - у вирі війни, а тому про якість там благополуччя можна лише мріяти. Однак вся наша історія - це далеко й далеко не тільки одна мрія, а й безперервна боротьба за волю, за свободу, за втілення в життя цієї мрії про незалежну Україну. І цим ось духом свободи,

духом боротьби за волю пронизаний весь шлях до нашого тривожного сьогодення із глибин минулого. І тому підкреслюю точною виглядає образна оцінка цього шляху в історичному романі «Берестечко» нашої великої Ліни Костенко:

«...Ми воїни. Не ледарі. Не лежні.
І наше діло праведне й святе.
Бо хто за що, а ми за незалежність.
Отж нам так і важко через те...»

Тож сьогодення для нас - це боротьба за відстоювання вже втіленої (але - протягом дуже ще короткого за історичними мірками часу) мрії про незалежність у війні з нашим лютим ворогом, який гостро прагне нашого знищення.

Прагнення агресора, що напав на незалежну Україну, - руйнувати і вбивати аж до повного знищення або до повної рабської покори цим хижакам-загарбникам.

Прагнення ж України - протилежне: рухатись і діяти у гармонії з природою людини як людини-творця.

Та найголовніше - не просто вільно рухатись, а разом і в одному напрямку: і сьогодні. під час війни, і після неї, під час уже різного роду виборів та під час вибору нашого подальшого шляху розвитку.
Сергій ЗІНЧЕНКО

СПІЛЬНИЙ РУХ У ОДНОМУ НАПРЯМКУ — ОСНОВА БЛАГОПОЛУЧЧЯ УКРАЇНЦІВ

(Есей про пошуки шляху в майбутнє у вирі війни)

Світотчі землі української

Шановні читачі, започатковуємо нашу нову тематичну сторінку «СВІТОЧІ ЗЕМЛІ УКРАЇНСЬКОЇ». До вашої уваги – перші матеріали. Вони – про нашого земляка Василя Скрипку.

16 квітня виповнилося 95 років від дня народження Василя Микитовича Скрипки, який пішов у засвіти 20 вересня 1997-го року, відомого українського просвітянина, вченого-фольклориста, педагога і громадського діяча. Він працював у Криворізькому педагогічному університеті з 1986-го по 1997-й рік. І я пишаюся тим, що слухала його лекції

ще в студентські роки. Вони були і цікавими, і не стандартними. Василь Микитович вирізнявся посеред інших тим, що демократично ставився до студентів. Йому були притаманні такі риси характеру, як чесність, щирість, шляхетність. А ще він мав розвинуте почуття гумору. Пам'ятаю, як тоді говорив про себе: «На Скрипці в чотири руки не зіграєш». Саме під таким заголовком був опублікований матеріал криворізького журналіста Володимира Думанського (нині покійного) у 169-му числі всеукраїнської газети «День» за

2012-й рік (за посиланням: <https://day.kyiv.ua/article/poshta-dnyua/na-skrypsi-v-chotyry-ruky-ne-zihraesh>), який ми подаємо сьогодні на цій сторінці.

Коло його наукових інтересів було доволі широким і глибоким. Про це, зокрема, свідчить публікація матеріалу в нашій газеті «Промінь Просвіти» (з 9-го по 16-те число за 2011-й рік) тоді ще кандидата філологічних наук Олени Гончаренко під заголовком «Фольклористична діяльність Василя Скрипки».

Ну, і звичайно ж, ми подаємо матеріал відомого українського дисидента (нині

теж покійного) Василя Овсієнка про Василя Микитовича, який розміщено у віртуальному музеї «ДИСИДЕНТСЬКИЙ РУХ УКРАЇНИ» за посиланням: <https://museum.khpg.org/1303154916>

А ще інформуємо, що в Криворізькому педагогічному університеті 2007 р. було відкрито пам'ятну барельєфну дошку Василю Скрипці (скульптор – Олександр Фурман). Колишню ж вулицю Галана, що у Покровському районі, під час декомунізації перейменували на вулицю Василя Скрипки.

Сторінку підготувала Олена МАКОВІЙ

На Скрипці в чотири руки не зіграєш

(Про справжнього українського професора, який зміг залишитися собою у тоталітарному бутті)

«Скрипка Василь Микитович. 16.04. 1930 — 20.09. 1997. Відомий український фольклорист, педагог та громадський діяч. У Криворізькому педагогічному інституті працював з 1986 по 1997 роки». Такий лаконічний напис можна прочитати на скромній меморіальній дошці, що розміщена поряд із аудиторіями філологічного факультету. (У керівництва вишу забракло мужності, щоб така дошка з'явилася на центральному корпусі КДПІ.)

Ось уже понад п'ятнадцять років немає з нами Василя Микитовича. Нашого професора Скрипки. Автору цих рядків пощастило знати його і спілкуватися з ним. Це був справжній Український Професор із великої букви.

Родом він із південного Криворіжжя, села Базавлук — правдивих козацьких земель, де колись народилася козацька вольниця, унікальне явище у світовій історії — Запорозька Січ. І той волелюбний і нескорений дух нащадків козаків, ту велику любов до свободи і рідного краю В.Скрипка увібрав із молодом матері.

У післявоєнні часи навчався в

Дніпропетровському університеті. Проте відмінників з усіх дисциплін згодом перекирили дорогою до аспірантури, позаяк відмовився вступати до КПРС, ще й не приховував свого критичного ставлення до тупоголових партфункціонерів. Після кількох років демонстративного невизнання владою талантів «новонародженого» славіста його таки зарахували до когорти провідних дослідників-фольклористів, причому він так припав до душі найпопулярнішому тоді українському поетові Максиму Рильському, що той сам себе призначив науковим керівником Скрипки.

Василь Микитович був одним із дітей ХХ з'їзду. Був близько знайомий із Василем Стусом, Оксаною Мешко, Олексом Тихим, іншими «шістдесятниками». Та й сам, по суті, був «шістдесятником». З часом білі смуги долі молодого вченого все частіше стали перемежуватися чорними смугами ідеологічних переслідувань. Бо завжди кагебсти знаходили в його поведінці антикомуністичні прояви: то не тих письменників шанує та не з тими дружить, то «не таку» вибрав тему для

дисертації, дозволяє собі висловлювати «крамольні» думки. А то і взагалі, делегований академією наук до приймальної комісії одного з найпрестижніших університетів, ставив п'ятірки «буржуазним націоналістам», як у випадку з Анатолієм Лупином, зате провалював невігласів із родин компартійних діячів...

За погляди, «які не збігалися з лінією партії», позбувся роботи в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнографії Академії наук України, був змушений повернутися на Криворіжжя, звідки був родом. У «болотяні часи» генсека Брежнєва провідний учений-славіст працював у рядових закладах освіти, майже десять років — на кафедрі української літератури Криворізького педінституту. Навчав студентів, продовжував досліджувати невичерпні криниці народної творчості.

Хоча в його активі були й виступи на Міжнародному з'їзді славістів у Празі, і резонансні публікації в зарубіжних виданнях, а також помічений широким загалом трактат про псевдокультуру «Радянської індустріальної доби»

— все це влада записувала не до заслуг, а до провин «очорнителя світлої дійсності».

Чи не першим із-поміж криворізьких викладачів він почав збирати зі своїми студентами живі свідчення про голодомори та репресії в Україні. З перших днів відновлення Незалежності України активно включився у роботу місцевої «Просвіти», головою котрої був 1994 року. Навіть брав участь у парламентських виборах 1994 року до Верховної Ради. І тільки 1995 року керівництво Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії офіційно визнало, що дійсними мотивами звільнення вченого були політичні, а зовсім не фахові міркування.

Найбільше я його пам'ятаю саме по просвітницькій роботі. Його можна було слухати годинами. Він умів володіти аудиторією. Чи не вперше він нам, просвітянам, розповідав про Івана Багряного, його побратима по перу, нашого земляка Михайла Пронченка, Василя Барку, трагічну долю письменника Тодоса Осмачки.

Дуже прикро, що так рано пішов від нас славний педагог, учений. Добрий, чуйний, привітний, завж-

ди веселий чоловік, але завжди твердий у своїх переконаннях, недарма він промовляв, іронізуючи: «На Скрипці в чотири руки не зіграєш».

«Повертаючись до пережитого, — писав Василь Микитович, — і вглядаючись у себе, думаю, важко залишатися собою в бутті зарегульованому, тоталітарному. Та іншого не дано. Багато втрачено. І всього задуманого не зробив.»

Хвороби, недоброчинливі зробили свою чорну справу. Одна втіха — і він був однією з тих крапель, які камінь точать. Василеві Микитовичу пощастило трохи пожити у своїй Українській державі (хай поки і далекий від досконалості), про яку мріяв і яку в міру власних сил будовав. «Для нас, його друзів, колег, побратимів часів становлення нашої Незалежності на Криворіжжі, Василь Микитович — як вічний оберіг народної духовності», — влучно якось сказав на одному із зібрань криворізький журналіст Іван Найдено. По собі Василь Скрипка залишив трьох синів та добру пам'ять.

21 вересня, число 169 за 2012-й рік

СКРИПКА ВАСИЛЬ МИКИТОВИЧ

СКРИПКА ВАСИЛЬ МИКИТОВИЧ (нар. 16.04. 1930, с. Базавлук Апостолівського р-ну Дніпропетровської обл. - п. 20.09. 1997, м. Кривий Ріг).

Український фольклорист, педагог, професор, громадський діяч.

З козацького краю. Дитинство й дівочі літа матері Ганни Трохимівни Кисіль минули в наймах. Батько Микита виріс під гнітом мачухи. Молодожони пішли в чужу хату. Ще коли Василько був малим, сім'я перебралася південніше в степи, у поруйноване розкуркуленим село Подидар. До школи ходив у сусідні більші села. Під час голоду 1947 р. виливав ховрашків із нир — тим сім'я врятувалася.

1950 р. вступив на філологічний факультет Дніпропетровського університету, закінчив його з відзнакою 1955 р. і мав тверду надію на аспірантуру при кафедрі української літератури. Але відмовився вступити в КПРС. Ще й пальцем показав на одного недолюбленого колегу: «Не хочу бути з ним в одній партії». І круглому відмінникові з усіх предметів поставили «трійки». Працював учителем. 1962 р. одружився з учителькою молодших класів Галиною Сергіївною Коробльовою.

1962 р. вступив в аспірантуру Інституту мистецтвознавства, фольклору й етнографії АН УРСР. Директор, академік Максим Рильський, сам призначив себе керівником його дисертаційної роботи «Українська, чеська та словацька народна лірика». Захистив кандидатську 21.12 1965 р., вона вийшла книжкою 1970 р.

Ще 1964 р. С. опублікував критичну літературознавчу статтю «Пережити потік одноденок». У 1968, ще до «Празької весни», брав участь у VI Міжнародному з'їзді славістів у Празі, де до нього були приставлені наглядачі. 1967 і 1969 рр. був запрошений в Академію Наук до приймальної комісії Київського держуніверситету ім. Т.Шевченка. Вступив настановам, поставив «п'ятірку» колишньому політ'язневі Анатолію ЛУПИНОСУ й «двійку» — синові комуніста. До ЦК КПУ надійшов відповідний донос.

27.06. 1969 р. склав письмовий звіт як голова державної екзаменаційної комісії Кримського педінституту. У VIII його розділі йшлося про плачевне становище української мови на філологічному факультеті. Цей розділ був опублікований у ч. 6 «Українського вісника» в березні 1972. У ч. 4 і 5 УВ були повідомлення, що 4.12. 1970 працює С. «Стильові особливості козацьких, чумацьких та рекрутських пісень» була піддана критиці на вченій раді Інституту за «ідейно-теоретичні та методологічні помилки», за «некритичне ставлення» до М.Костомарова і М.Драгоманова. 15.12. 1970 вчена рада винесла постанову про невідповідність С. посаді наукового співробітника і перевела його на посаду бібліографа, хоча він мав десятки публікацій у журналах України і Чехословач-

чини. У той час С. написав трактат «Пісні гідропонним способом», дав його прочитати Василеві СТУСОВІ та Євгенові СВЕРСТЮКУ. СТУС відповів прихильним листом і дав конкретні поради. (Див.: В.Стус. Твори в 6 т. 9 кн. Т.6, кн. 2. — Львів: Просвіта, 1997. — С. 62-63). Після арештів шістдесятників почалася «чистка» академічних інститутів. Постановою Бюро Президії АН УРСР від 31.07. 1972 р. № 294 «Про дальше вдосконалення тематичної спрямованості науководослідної роботи, структури та кадрового складу установ Секції суспільних наук АН УРСР» багатьох працівників наукових установ, у т.ч. С., було звільнено.

Рік викладав українську мову в Житомирському педінституті, відтак працював учителем в одному з київських ПТУ, у вечірніх школах різних міст і сіл.

С. зустрівся з Олексом ТИХИМ, який 1976 р. дав йому на зберігання машинопис свого «Словника невідповідних нормам української літературної мови слів (чужі слова, спотворені слова, кальки і т.п.)». Виданий він 2009 р. під назвою «Словник мовних покручів».

З 1986 — доцент, згодом професор кафедри української літератури Криворізького державного педагогічного інституту (з 1999 — педуніверситет).

На Європейському симпозиумі «Фольклор і сучасний світ» (Київ, 1990) С. залучив до наукового аналізу пісні про Соловки, про колгоспи, про радянське начальство. На запрошення Альбертського університету (Канада, 1991) провів кілька семінарів з етнології та літературознавства. Далі досліджував усну народну творчість, зби-

рав свідчення про голодомор та політичні репресії. Зокрема, 31.01 і 1.02 1990 р. записав автобіографічну розповідь Оксани МЕШКО (вийшла друком у 2 — 7 числах журналу «Кур'єр Кривбасу» 1994 р. та окремою книжечкою 1996 р.) Активно працював на духовне відродження українського народу. З 1994 — голова Криворізького міського об'єднання «Просвіта» ім. Т.Шевченка. Тоді ж висувався кандидатом у народні депутати України.

Науковий доробок професора — понад сто праць. В останні роки досліджував творчість і долі Івана Багряного, Михайла Пронченка, Василя Барки, Тодоса Осмачки. Постановою Бюро Президії НАН України № 281-Б від 26.12. 1994 р. постанову 1972 р. було скасовано. Тоді 20.03. 1995 С. подав заяву до Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Рильського, на яку дістав відповідь: «... дирекція Інституту вважає, що звільнення Вас за скороченням штату працівників було зумовлене політичними міркуваннями і не пов'язане з Вашою кваліфікацією як науковця-фольклориста». Йому запропонували відновитися на роботі в Інституті. Однак С. не захотів полишати Кривий Ріг.

Помер 20.09. 1997. Похований у с. Нива Трудова Апостолівського р-ну Дніпропетровської обл., неподалік від місця народження. Залишив трьох синів — Максима 1964, Олеса 1966, Романа 1981 р. н.

2007 р. відкрито меморіальну таблицю з написом: «Скрипка Василь Микитович. 16.04.1930 — 20.09. 1997. Відомий український фольклорист, педагог та громадський діяч. У Криворізькому педагогічному університеті працював з 1986 по 1997 роки».

Василь ОВСІЄНКО
(У скороченому вигляді)

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник-ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»
Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення про реєстрацію № 1951 від 30 травня 2024 року (ідентифікатор медіа R30-05100)
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Олександр ЧИЖИКОВ, Володимир НАЛУЖНИЙ (голова організації)
Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО.
Газета виходить двічі на місяць.
Комп'ютерна верстка Т. ЛОПАТЮК.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газета, починаючи з числа 13 (81), у друкованому вигляді не виходить.